

LIBER AMICORUM

RADU I. MOTICA

IN SIGNUM REVERENTIAE DISCIPULORUM
ERGA MAGISTRUM

Coordonatori:

BOGDAN DUMITRU MOLOMAN • LAVINIA TEC

Editura

Hamangiu

Update! Reconfigurare traseu... Curtea Constituțională, „Aplicație G.P.S.” în reconfigurarea procedurii administrativ-notariale a numirii curatorului special

Update! Route reconfigured... The Constitutional Court as a "G.P.S." in the reconfiguration of the administrative-notarial procedure for the appointment of a special curator

*Lect. asoc. dr. Bogdan Dumitru MOLOMAN**

*Asist. univ. dr. Oana Elena BUZINCU***

Rezumat

Ce a fost, a fost...

Dar cum este astăzi?

Curtea Constituțională nu se dezice nici de această dată de rolul său reconfigurator în raport cu proceduri care, de-a lungul timpului, și-au demonstrat eficiența. Odată o

** Bogdan Dumitru MOLOMAN este doctor în drept (specializarea Drept civil - Dreptul familiei), cu distincția summa cum laude (excellent), la Facultatea de Drept, Universitatea de Vest din Timișoara, sub coordonarea domnului prof. univ. emerit dr., dr. H.C. Radu I. Motica, cu teza „Autoritatea părintească exclusivă” (2024).*

Este lector asociat în cadrul Facultății de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării, Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca; consilier superior la Compartimentul Autoritate Tutelară din cadrul Primăriei municipiului Bistrița și fondator, redactor-șef adjunct și, totodată, membru în Consiliul științific al Revistei de Dreptul Familiei.

Lista publicațiilor științifice cuprinde 16 lucrări (cursuri universitare, coduri și legi comentate, dicționare și monografii) și peste 70 de articole și studii de specialitate publicate în țară sau, după caz, în străinătate (e.g., Brazilia, Chile, Ecuador, Italia, Spania). În anii 2018, 2021 și 2022 a fost laureat al Premiului municipiului Bistrița, iar în anul 2023 al Premiului „Ioan Albu” acordat pentru cea mai bună carte publicată în sfera dreptului familiei.

*** Oana-Elena BUZINCU este doctor în drept (drept civil/dreptul familiei), cu distincția summa cum laude (excellent), la Facultatea de Drept, Universitatea de Vest din Timișoara, sub coordonarea domnului prof. univ. emerit dr., dr. H.C. Radu I. Motica, cu teza „Divorțul prin acordul soților” (2025); asistent universitar la Facultatea de Drept și Științe Sociale, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia; notar public; formator în cadrul Institutului Notarial Român și autor sau, după caz, coautor de lucrări de specialitate publicate în țară și străinătate.*

veritabilă mină de aur în protecția intereselor minorilor, autoritatea tutelară a fost, voit sau nu, marginalizată prin diminuarea rolurilor sale în cadrul „piesei de teatru” intitulate generic „protecția intereselor minorilor”.

Instanța de contencios constituțional intervine acolo unde cadrul legal este neclar sau lacunar; totuși, legislatorul ar fi trebuit să dețină controlul deplin, să conducă procesul reformei legislative și să ofere cadrul legal necesar funcționării eficiente a instanței de tutelă, instituție menită să fie o adevărată reformă revoluționară.

Prezentul studiu își propune să realizeze o analiză succintă a „traseului” reconfigurat al numirii curatorului special, punând în evidență noutățile generate de implicarea Curții Constituționale în clarificarea și depoluarea prevederilor Legii nr. 71/2011, astfel încât să se asigure protecția minorilor și fluidizarea procedurii succesorale notariale, fără interferențe inutile ale autorităților multiple.

Abstract

What has been, has been...

But how is it today?

The Constitutional Court has once again upheld its reconfiguring role regarding procedures that, over time, have proven their effectiveness. Once a veritable gold mine for the protection of minors' interests, the guardianship authority has, willingly or not, been marginalized through the diminution of its roles within the "theatrical play" broadly titled "protection of minors' interests".

The Constitutional Court intervenes where the legal framework is unclear or lacunary; nevertheless, the legislator should have retained full control, guided the legislative reform process and provided the legal framework necessary for the efficient functioning of the guardianship court - an institution meant to represent a truly revolutionary reform.

This study aims to provide a concise analysis of the reconfigured "trajectory" of the appointment of the special curator, highlighting the innovations generated by the Constitutional Court's involvement in clarifying and depolluting the provisions of Law no. 71/2011, in order to ensure the protection of minors and to streamline the notarial succession procedure, without unnecessary interference from multiple authorities.

§1. Numirea curatorului special după modificările aduse prin Legea nr. 140/2022 (și până la momentul decisiv al intervenției instanței de contencios constituțional)

Înainte de a trasa și înțelege, după micul nostru periplu pe „harta” competenței numirii curatorului special, fiind ghidați bineînțeles de Curtea Constituțională a României care acționează precum un G.P.S.¹, spre ce direcție ne îndreptăm (sau ne-am îndreptat) și care este rolul „actorilor” pe scena competențelor privind numirea

¹ G.P.S. (*Global Positioning System*) – sistem de navigație prin satelit care oferă informații precise despre locație.

curatorului special, menționăm într-o notă schițată mici chestiuni privind dreptul la moștenire.

Dreptul la moștenire beneficiază de o consacrare la nivel constituțional, configurându-se ca o veritabilă garanție a continuității patrimoniale dincolo de existența biologică a titularului². În corelație cu dispozițiile art. 1114 alin. (1) din Codul civil, potrivit căroră „[a]cceptarea consolidează transmisiunea moștenirii realizată de plin drept de la data decesului”, se poate susține că mecanismul transmisiunii succesoriale operează *ipso iure*, indiferent dacă vocația succesorală este legală sau testamentară. Astfel, patrimoniul succesoral se transmite în integralitatea sa, *ope legis*, în chiar momentul decesului autorului, fără ca această transmisiune să fie condiționată de o manifestare prealabilă de voință din partea succesibilului. Acceptarea succesiunii nu creează dreptul, ci îl confirmă și îl stabilizează, având funcția unei ratificări *ex post* a unei transmisiuni juridice deja produse. Din această perspectivă, voința succesibilului nu constituie un element constitutiv al transmisiunii, ci doar un factor de consolidare a efectelor sale juridice.

În doctrina recentă³ s-a subliniat că această transmisiune patrimonială se realizează chiar și în absența cunoașterii de către succesibil a deschiderii succesiunii, ceea ce accentuează caracterul obiectiv și impersonal al mecanismului succesoral. Succesiunea nu este expresia unui act de voință, ci rezultatul unei ordini juridice prestabilite, care proiectează normativ continuitatea patrimoniului, transformând moartea fizică într-un simplu moment de tranziție juridică⁴. În acest cadru conceptual, dreptul la

² Sau, cum domnul judecător dr. Ioan Ilieș Neamț a reținut (într-un *Argumentum*) în debutul volumului nr. 3/2025 al Revistei Române de Jurisprudență a cărei tematică a fost „Succesiuni – drept național și drept comparat”, „*dreptul succesoral asigurat, în fapt, o perpetuitate a stăpânirii bunurilor care compun patrimoniul, creând o punte între autor și moștenitori*”, evidențiind totodată, într-o formulă de o remarcabilă amplitudine expresivă, ce i poartă amprenta, ideea potrivit căreia, „*dreptul succesoral devine puntea dintre efemer și peren, dintre ceea ce se stinge și ceea ce se continuă*” (I.I. NEAMȚ, *Dreptul succesoral ca expresie a vieții și a continuității*, în Revista Română de Jurisprudență nr. 3/2025, p. 27).

³ I. POPA, *Drept civil. Moșteniri și liberalități*, ed. a II-a, Ed. Solomon, București, 2022, p. 467.

⁴ Așa cum domnul judecător dr. Ioan Ilieș Neamț a reținut: „cu toate că, la nivel individual, moartea marchează sfârșitul trecerii prin viață, în realitate aceasta este o componentă a vieții, în mai multe sensuri. Mai întâi, premisa morții este chiar viața, căci fără viață, moartea nu ar fi posibilă. De aceea, fiecare poartă în sine, încă din prima clipă a existenței, sămburele din care va crește neființa. Pe urmă, extrasă din planul îngust al individului și plasată în planul mai larg al «vieții comunității», moartea este doar un eveniment care determină reconfigurarea modului în care comunitatea va «viețui» pe mai departe, o reasezare a legăturilor dintre indivizii care compun comunitatea. În fine, fenomenologic, moartea este în același timp expresia unor treceri multiple și a unei continuități. Ea marchează atât trecerea omului din viață spre neființă, dinspre ceea ce există, spre ceea ce a fost; dinspre existență spre amintire etc., cât și o punte între trecutul în care se diluează toți cei ce au fost și viitorul celor care vor veni. În această optică, moartea, departe de a fi doar o limită biologică” (I.I. NEAMȚ, *Dreptul succesoral...*, op. cit., p. 25).

moștenire apare nu doar ca un drept subiectiv individual, ci ca o instituție fundamentală a ordinii juridice, menită să asigure stabilitatea raporturilor patrimoniale și perpetuarea circuitului civil, dincolo de contingentele existenței umane.

În conformitate cu dispozițiile art. 1106 din Codul civil, potrivit căroră „[n]imeni nu poate fi obligat să accepte o moștenire ce i se cuvine”⁵, legiuitorul consacră, în mod expres, dreptul de opțiune succesorală, ca expresie a libertății individuale în materia devoluțiunii succesorală. Acest drept conferă succesibilului posibilitatea de a alege între două conduite juridice antagonice: fie consolidarea vocației sale succesorală prin acceptarea moștenirii, fie anihilarea acesteia prin renunțarea la succesiune. Rezultă, astfel, că, deși calitatea de moștenitor se dobândește *ex lege*, în chiar momentul deschiderii succesiunii, destinul juridic al acestei calități rămâne subordonat manifestării de voință a succesibilului. Acceptarea sau, dimpotrivă, renunțarea la moștenire nu creează vocația succesorală, ci îi determină fie consolidarea, fie desființarea, transformând un drept eventual într-un drept definitiv sau, după caz, într-o simplă vocație lipsită de efecte juridice⁶.

Dreptul de opțiune succesorală constituie, sub aspect juridic, un act juridic civil unilateral, a cărui validitate este condiționată de îndeplinirea cerințelor generale prevăzute de art. 1179 din Codul civil. Întrucât în această parte introductivă demersul vizează analiza exercitării opțiunii succesorală de către minori, fie în mod direct, fie prin intermediul unor mecanisme de asistență sau reprezentare, analiza se va concentra, în mod necesar, asupra uneia dintre condițiile esențiale de valabilitate ale actului juridic, respectiv capacitatea de exercițiu cerută pentru exercitarea dreptului de opțiune succesorală. Regula generală în materie este aceea că exercitarea dreptului de opțiune presupune existența unei capacități de exercițiu depline, întrucât acceptarea sau renunțarea la moștenire implică asumarea unor consecințe patrimoniale semnificative, uneori ireversibile. Această exigență este, însă, temperată de existența unor situații derogatorii, dintre care se distinge regimul juridic aplicabil succesibililor minori, pentru care legiuitorul a instituit mecanisme speciale de protecție, menite să concilieze incapacitatea lor juridică cu necesitatea valorificării sau, după caz, respingerii vocației succesorală.

Din perspectiva capacității de exercițiu, minorii pot fi subsumați unor regimuri juridice diferențiate, corespunzătoare gradului lor de maturitate juridică și nivelului de autonomie recunoscut de ordinea normativă.

⁵ Principiul *nemo invitus heres* („nimeni nu poate fi moștenitor fără voia sa”) a fost preluat din Legiuirea Caragea (Partea a patra, Cap. III, pct. 5), care a prevăzut că „cel ce nu voește, cu sila moștenitor nu se face” [D.D. STOENESCU, *Vechile legiuri românești. I. Legiuirea Caragea (după ediția din 1818)* Tipografia Fane Constantinescu Instalație cu electricitate, Craiova, 1905, p. 149].

⁶ Dreptul de opțiune succesorală aparține tuturor succesibililor defunctului, de la data deschiderii moștenirii, indiferent dacă temeiul vocației lor este legal sau testamentar și indiferent dacă vocația lor la succesiune este universală, cu titlu universal sau cu titlu particular (M. ELIESCU, *Moștenirea și devoluțiunea ei în dreptul Republicii Socialiste România*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1966, p. 88; D. CHIRICĂ, *Drept civil. Succesiuni și testamente*, Ed. Rosetti, București, 2003, p. 201).

a) *Minorii sub vârsta de 14 ani.* Minorii care nu au împlinit vârsta de 14 ani, fie că se află sub exercițiul autorității părintești, fie că sunt plasați sub tutelă, sunt lipsiți de capacitate de exercițiu. În consecință, aceștia se află în imposibilitatea juridică de a-și exercita în *mod direct* dreptul de opțiune succesorală. Manifestarea de voință necesară acceptării sau renunțării la moștenire este substituită, în mod legitim, de voința reprezentantului legal al minorului – părintele, tutorele sau, după caz, curatorul – care acționează în numele și în interesul exclusiv al acestuia. În această ipoteză, voința minorului este juridic inoperantă, fiind absorbită de mecanismul reprezentării legale, conceput ca instrument de protecție a patrimoniului unei persoane aflate într-o stare de vulnerabilitate structurală;

b) *Minorii cu vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani.* Minorii care au împlinit vârsta de 14 ani și nu au dobândit încă majoratul beneficiază de o capacitate de exercițiu restrânsă, situată într-o zonă intermediară între incapacitatea absolută și autonomia deplină. Potrivit art. 41 alin. (3) din Codul civil, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 140/2022, acești minori pot încheia, în mod autonom, anumite categorii de acte juridice, fără a mai fi necesară încuviințarea ocrotitorului legal sau a instanței de tutelă. Printre acestea se numără actele de conservare, actele de administrare care nu îi prejudiciază, actele de acceptare a unei moșteniri ori a unor liberalități fără sarcini, precum și actele de dispoziție de mică valoare, cu caracter curent și cu executare imediată.

Această intervenție legislativă marchează o mutare paradigmatică în concepția dreptului român asupra capacității minorului, consacrand o formă de *autonomie juridică funcțională*, limitată, dar efectivă. Legea nr. 140/2022 introduce, astfel, o ipoteză normativă inovatoare, prin care minorului cu capacitate restrânsă de exercițiu i se recunoaște aptitudinea de a perfecta, în mod direct și nemijlocit, anumite acte juridice, fără intermedierea ocrotitorului legal și fără concursul autorității tutelare sau al instanței de tutelă. Dintr-o perspectivă teoretică, această evoluție normativă reflectă o reevaluare a raportului dintre protecție și autonomie, dreptul renunțând la o viziune exclusiv paternalistă în favoarea unei abordări graduale a capacității de exercițiu, în care voința minorului este recunoscută ca relevantă din punct de vedere juridic, în măsura în care aceasta nu periclitează interesele sale patrimoniale fundamentale.

Până la intervenția legislativă din august 2022, mecanismele de protecție instituțională în materia exercitării dreptului de opțiune succesorală de către minori erau caracterizate printr-un pronunțat *paternalism juridic*. Astfel, autoritatea tutelară era competentă să instituie curatela și să desemneze un curator în vederea asistării sau reprezentării minorilor, ori de câte ori aceștia se aflau în lipsa unui ocrotitor legal sau atunci când între minor și reprezentantul său legal se manifesta o situație de contrarietate de interese. În același timp, instanța de tutelă exercita un rol decisiv, fiind îndrituită să încuviințeze acceptarea moștenirii, precum și încheierea actelor de dispoziție necesare finalizării procedurii succesorale. Acest edificiu normativ, centrat pe intervenția constantă a autorităților de ocrotire, reflecta o concepție tradițională asupra incapacității minorului, în care voința acestuia era sistematic mediată sau chiar

substituită de voința altor subiecte de drept, considerate mai apte să evalueze consecințele juridice ale actelor patrimoniale. Pe acest fundal, modificarea art. 41 din Codul civil, operată de al nostru legiuitor prin Legea nr. 140/2022, marchează o ruptură semnificativă față de paradigma anterioară. În conformitate cu noua reglementare, minorul cu capacitate restrânsă de exercițiu dobândește aptitudinea de a încheia, în mod autonom, între altele, acte de acceptare a unei moșteniri, fără a mai fi necesară nici asistarea ocrotitorului legal, nici autorizarea autorității tutelare sau a instanței de tutelă. Această opțiune legislativă reconfigurează profund raportul dintre protecție și autonomie, deplasând centrul de greutate de la un sistem de control instituțional strict către unul al *responsabilizării progresive a minorului*. Exercițarea dreptului de opțiune succesorală încetează astfel să mai fie un act supus unei supravegheri judiciare quasi-automate, transformându-se într-o manifestare directă de voință a minorului aflat într-o etapă intermediară de maturitate juridică. Dintr-o perspectivă teoretică, această evoluție normativă ridică întrebări fundamentale privind funcția ocrotirii legale în dreptul civil contemporan și limitele în care statul poate – sau trebuie – să intervină în gestionarea patrimoniului minorului. Acceptarea moștenirii de către minorul cu capacitate restrânsă de exercițiu nu mai apare ca un act excepțional, supus unui regim de autorizare, ci ca o expresie a unei autonomii juridice emergente, recunoscută de legiuitor ca fiind compatibilă cu interesul superior al copilului.

Se impune, totuși, o clarificare prealabilă de esență: în noul context normativ creat prin modificarea art. 41 din Codul civil, mai este sau nu necesară intervenția autorității tutelare, fie sub forma instituirii curatelei și a numirii unui curator pentru asistarea minorului, fie sub forma concursului instanței de tutelă? Răspunsul la această interogație nu poate fi formulat decât printr-o analiză riguroasă a *naturii juridice a actului de opțiune succesorală*, respectiv prin stabilirea calificării sale ca act de dispoziție sau, dimpotrivă, ca act aparținând unei alte categorii juridice.

Calificarea juridică a actului reprezintă, în acest context, un demers cu implicații normative directe, întrucât de aceasta depinde aplicabilitatea mecanismelor de protecție instituțională specifice minorului cu capacitate restrânsă de exercițiu. Doctrina⁷ clasică definește actele de dispoziție ca acele acte juridice prin care bunuri sau drepturi sunt scoase din patrimoniu (*e.g.*, prin perfectarea unor contracte de vânzare, de donație etc.) ori sunt grevate cu sarcini reale (cum sunt uzufructul, ipoteca sau gajul). Elementul definitoriu al acestor acte constă în exercitarea expresă a atributului *ius*

⁷ Pentru detalii, a se vedea: G. BOROI, C.A. ANGHELESCU, *Curs de drept civil. Partea generală*, ed. a 3-a, rev. și adăug., Ed. Hamangiu, București, 2021, p. 131-132; M. NICOLAE, *Drept civil. Teoria generală, Vol. II. Teoria drepturilor subiective civile*, Ed. Solomon, București, 2018, p. 325-327; C.T. UNGUREANU, I.-AL. TOADER, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, ed. a 4-a, rev. și adăug. de I.-AL. TOADER, Ed. Hamangiu, București, 2019, p. 177-178; O. UNGUREANU, C. MUNTEANU, *Drept civil. Persoanele*, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 139-140; M. FODOR, S. POPA, *Drept civil. Teoria generală. Persoanele. Note de curs*, Ed. Universul Juridic, București, 2017, p. 104-106; G.C. FRENȚIU, *Principalele instituții ale dreptului civil român*, ed. a II-a, rev. și adăug. conform noului Cod civil, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 91-92. În doctrina recentă (M. NICOLAE, *op. cit.*, p. 326), actul de dispoziție mai este numit și „act de administrare deplină”.

abutendi, adică a prerogativei de a dispune definitiv de bun, afectând substanța patrimoniului.

Deși legiuitorul nu califică în mod expres opțiunea succesorală drept un act juridic de dispoziție, o parte semnificativă a literaturii de specialitate⁸ susține includerea acesteia în categoria actelor de dispoziție, atât în ipoteza acceptării, cât și în cea a renunțării la moștenire. Argumentul central rezidă în efectele patrimoniale profunde ale opțiunii succesoriale, care determină fie consolidarea, fie pierderea definitivă a unui patrimoniu sau a unei fracțiuni din acesta, cu consecințe ireversibile asupra situației juridice a succesibilului. Într-o perspectivă teoretică mai amplă, opțiunea succesorală poate fi privită ca un act juridic cu o funcție constitutiv-negativă: deși nu presupune o înstrăinare propriu-zisă a unor bunuri determinate, ea decide însăși existența dreptului de proprietate asupra patrimoniului succesoral. Prin acceptare, succesibilul validează retroactiv transmisiunea operată *ex lege*; prin renunțare, el o desființează, provocând o adevărată „evaporare juridică” a vocației sale patrimoniale. Prin urmare, calificarea opțiunii succesoriale ca act de dispoziție nu este lipsită de temei, chiar dacă aceasta nu se încadrează perfect în tipologia clasică a actelor de înstrăinare. Ea aparține, mai degrabă, unei categorii *sui generis*, situate la intersecția dintre actele de dispoziție și cele cu efect constitutiv asupra patrimoniului, ceea ce explică dificultatea delimitării și controversa doctrinară persistentă. Această ambiguitate conceptuală dobândește, în actualul cadru normativ, o importanță sporită, întrucât de soluția adoptată depinde răspunsul la întrebarea dacă autonomia recunoscută minorului cu capacitate restrânsă de exercițiu prin art. 41 din Codul civil exclude sau nu, în mod implicit, necesitatea intervenției autorităților de ocrotire în exercitarea dreptului de opțiune succesorală.

În ceea ce ne privește, apreciem că dreptul de opțiune succesorală prezintă o *natură juridică duală*, susceptibilă de calificări diferite în funcție de modalitatea concretă de exercitare a acestuia. Astfel, opțiunea succesorală poate fi subsumată categoriei *actelor de dispoziție* în ipoteza renunțării la moștenire, respectiv categoriei *actelor de conservare* în ipoteza acceptării succesiunii⁹. În cazul renunțării la moștenire, succesibilul realizează un veritabil act de dispoziție, întrucât acesta produce

⁸ Fie că este vorba despre doctrina elaborată sub cupola actualului Cod civil [G. BOROI (coord.), *Fișe de drept civil, Vol. 2. Obligațiile, contractele, moștenirea*, ed. a 6-a, rev. și adăug., Ed. Hamangiu, București, 2021, p. 714; G. BOROI, L. STĂNCULESCU, *Instituții de drept civil în reglementarea noului Cod civil*, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 627; E. NICA, *Opțiunea succesorală*, în *Buletinul Notarilor Publici* nr. 4/2019, p. 62], fie că este vorba de cea apărută sub auspiciile vechii legislații [e.g., D. CHIRICĂ, *op. cit.*, p. 371, nr. 491; I. TURCULEANU, *Dreptul de opțiune în general*, în I. DOGARU, V. STĂNESCU, M.M. SOREȚĂ (coord.), *Bazele dreptului civil, Vol. V. Succesiuni*, Ed. C.H. Beck, București, 2009, p. 259].

⁹ În *practica instanțelor judecătorești*, acceptarea succesiunii de către un minor a fost catalogată drept:

a) *atât act de dispoziție* – e.g., Jud. Bistrița, s. civ., sent. civ. nr. 96/CC/2022, disponibilă [online] la adresa www.rejust.ro, accesată la data de 5 ianuarie 2023; Jud. Cluj-Napoca, s. civ., sent. civ. nr. 3564/2021, disponibilă [online] la adresa www.rolii.ro, accesată la data de 4 ianuarie 2023;

efectul radical al desființării retroactive atât a titlului de moștenitor, cât și a calității de proprietar asupra bunurilor succesoriale. Or, având în vedere că transmisiunea patrimoniului operează *ope legis* de la data deschiderii moștenirii, renunțarea nu echivalează cu o simplă abținere, ci cu o manifestare de voință activă prin care succesibilul suprimă efectele juridice ale unei transmisiuni deja realizate, afectând însăși structura patrimoniului său. Din această perspectivă, renunțarea la succesiune se circumscrie exercițiului prerogativei *ius abutendi*, chiar dacă într-o formă negativă, prin abandonarea deliberată a unui drept patrimonial dobândit deplin drept. În schimb, acceptarea moștenirii nu implică o diminuare sau o transformare a patrimoniului, ci dimpotrivă, o *consolidare juridică* a situației patrimoniale existente. Prin acceptare, succesibilul nu creează un drept nou, ci confirmă și stabilizează o calitate juridică preexistentă, respectiv aceea de moștenitor și, implicit, de proprietar al bunurilor succesoriale „primate” *ope legis* de la „autorul succesiunii”. În această ipoteză, opțiunea succesorală îndeplinește o funcție eminent conservatorie, în sensul că asigură menținerea și protejarea unui patrimoniu deja transmis, fără a produce o alterare substanțială a acestuia. Prin urmare, calificarea opțiunii succesoriale nu poate fi realizată în mod uniform și abstract, ci trebuie raportată la efectele juridice concrete ale manifestării de voință a succesibilului. Această abordare funcțională permite depășirea schemelor rigide ale clasificării tradiționale a actelor juridice și recunoașterea caracterului polyvalent al opțiunii succesoriale, care oscilează între dispoziție și conservare, în funcție de direcția în care este exercitată.

Revenind la chestiunea ridicată de modificarea legislativă operată prin Legea nr. 140/2022, ne întrebăm dacă autoritatea tutelară mai exercită vreo competență atunci când un minor cu capacitate restrânsă de exercițiu dobândește calitatea de succesibil. La o primă examinare, ar fi tentant să se adopte o poziție categoric negativă, presupunând că intervenția autorității tutelare sau, după caz, a instanței de tutelă nu mai este necesară. Cu toate acestea, o analiză atentă a noilor prevederi ale art. 41 din Codul civil arată că minorul cu vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani dobândește exclusiv capacitatea de a încheia actul de acceptare a moștenirii, fără ca legiuitorul să-i fi conferit competența de a realiza celelalte acte implicate în procedura succesorală. Aceasta presupune, *e.g.*, acte de administrare necesare pentru conservarea patrimoniului, acte de dispoziție limitate sau alte formalități juridice indispensabile finalizării succesiunii. În consecință, opinăm că, deși atribuțiile autorității tutelare au fost diminuate, ele nu au fost eliminate în integralitate. Autoritatea tutelară a continuat (până când, vom vedea mai jos) să joace un rol esențial în protecția și promovarea intereselor minorului în cadrul procedurii succesoriale, asigurând supravegherea actelor care exced capacității reduse conferite minorului și intervenind acolo unde este necesară

Jud. Odorheiu Secuiesc, înch. civ. nr. 713/2020, disponibilă [online] la adresa www.rolii.ro, accesată la data de 4 ianuarie 2023; Jud. Timișoara, s. a II-a civ., sent. civ. nr. 9793/2021, disponibilă [online] la adresa www.rolii.ro, accesată la data de 4 ianuarie 2023;

b) *cât și act de conservare* – *e.g.*, Jud. Timișoara, s. a II-a civ., înch. civ. nr. 1325/2022, disponibilă [online] la adresa www.rejust.ro, accesată la data de 5 ianuarie 2023.

protecția patrimoniului sau interesului legal al copilului. Astfel, chiar și în contextul recunoașterii unei autonomii limitate minorului în materie de acceptare a moștenirii, autoritatea tutelară rămâne un actor juridic indispensabil, având menirea de a garanta echilibrul între autonomia progresivă a minorului și necesitatea unei protecții instituționale solide, în concordanță cu principiul interesului superior al copilului și cu funcția sa de custodie juridică asupra patrimoniului minorului.

Intervenția autorității tutelare s-a impus, fără urmă de îndoială, în situația în care succesibilul este un minor sub vârsta de 14 ani, precum și atunci când minorul cu capacitate restrânsă de exercițiu trebuie să încheie, în cadrul procedurii succesorale sau chiar ulterior acesteia, anumite acte de dispoziție de natură patrimonială semnificativă, cum ar fi lichidarea regimului matrimonial ori partajarea masei succesorale. În optica noastră, minorul cu capacitate restrânsă de exercițiu dobândește *ex lege* doar prerogativa de a semna declarația de acceptare a succesiunii, fără a fi împuternicit să realizeze și alte acte conexe necesare gestionării patrimoniului succesor. Pentru aceste acte, menținerea protecției juridice rămâne esențială, fiind necesare atât instituirea curatelei și numirea unui curator – atunci când minorul nu poate fi asistat de ocrotitorul său legal –, cât și autorizarea instanței de tutelă. Astfel, legiuitorul, prin modificările aduse art. 41 din Codul civil, a recunoscut minorului o *autonomie limitată*, corespunzătoare maturității sale progresive, dar a păstrat intervenția autorității tutelare¹⁰ pentru actele juridice care implică riscuri patrimoniale semnificative, asigurând astfel un echilibru între *autonomia minorului* și *protecția patrimoniului* său.

În concluzie, în ipoteza în care notarul public solicită autorității tutelare competente instituirea curatelei și, implicit, numirea unui curator, este imperativ ca la cerere să fie anexate, pe lângă toate actele de stare civilă și documentele referitoare la masa succesoră, declarația minorului de acceptare a moștenirii în calitate de succesibil. Această procedură asigură atât respectarea cadrului legal, cât și protecția intereselor patrimoniale ale minorului.

Deși legiuitorul trebuie să fie sensibil la dinamica societății și să adapteze normele juridice la realitățile contemporane, apreciem că libertatea conferită minorului cu vârsta între 14 și 18 ani de a încheia singur declarația de acceptare a succesiunii reprezintă, în fapt, o sarcină complexă și responsabilizantă, plasată pe umerii unei

¹⁰ Ceea ce este și mai important, după ce am concluzionat necesitatea intervenției autorității tutelare, ceea ce va reprezenta un adevărat blocaj în practică, este momentul la care notarul public solicită autorității tutelare demararea acestei proceduri de ocrotire. Având în vedere că minorul cu capacitate de exercițiu restrânsă are conferită puterea de a accepta singur succesiunea, considerăm că doar după ce o astfel de acceptare are loc (respectiv, după semnarea declarației de acceptare) notarul public are posibilitatea de a se adresa autorității tutelare competente pentru a solicita numirea unui curator care să asiste minorul în continuarea procedurii succesorale. În ipoteza în care minorul intenționează să refuze acceptarea succesiunii, catalogată drept act de dispoziție, sunt necesare, încă din capul locului, numirea unui curator și autorizarea instanței de tutelă, care poate, în urma probatoriului administrat, considera că renunțarea la moștenire reprezintă un act prejudiciabil minorului și, în consecință, să respingă cererea prin care minorul solicită autorizarea renunțării la moștenire.

persoane aflate într-o etapă intermediară de maturitate juridică. Această situație evidențiază tensiunea permanentă între autonomia progresivă a minorului și necesitatea unei protecții instituționale sporite, menită să asigure că exercițiul drepturilor patrimoniale se realizează în condiții de siguranță juridică și în interesul superior al copilului.

§2. Curtea Constituțională și rolul său de G.P.S. în reconfigurarea „tra-seului” administrativ-notarial al instituirii curatelei

Curtea Constituțională a fost chemată să se pronunțe asupra constituționalității prevederilor art. 229 alin. (3²) din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, care prevedea faptul că „[p]ână la intrarea în vigoare a reglementării prevăzute la alin. (1) (*mai exact, organizarea, funcționarea și atribuțiile instanței de tutelă și de familie, n.n.*), numirea curatorului special care îl asistă sau îl reprezintă pe minor la încheierea actelor de dispoziție sau la dezbaterrea procedurii succesorale se face, de îndată, de autoritatea tutelară, la cererea notarului public, în acest din urmă caz nefiind necesară validarea sau confirmarea de către instanță”.

Observăm faptul că instanța de contencios constituțional reține în Decizia nr. 200/2025 pe bună dreptate, faptul că legiuitorul în cuprinsul alin. (3²) al art. 229 *precit.* reglementează două ipoteze distincte: în primul rând, situația perfectării de către minor a unor acte de dispoziție prin reprezentarea sau, după caz, sub asistarea unui curator special numit de autoritatea tutelară la solicitarea expresă a unui notar public, curator validat/confirmat de către instanța judecătorească, iar în al doilea rând, la numirea de către același organ al administrației publice a unui curator special, fără intervenția instanței judecătorești, în vederea asistării sau reprezentării unui minor la dezbaterrea procedurii succesorale¹¹.

¹¹ Pentru aceeași opinie, în sensul că există două situații distincte reglementate de legiuitor în corpurile art. 229 alin. (3²) din Legea nr. 71/2011, și că soluția nevalidării/neconfirmării de către instanța judecătorească se aplică doar în ipoteza procedurii succesorale notariale, v. B.D. MOLOMAN, *Considerații privind competența Autorității Tutelare sub auspiciile noilor reglementări legale*, în *Pandectele Române* nr. 7/2014, p. 72; *Idem*, *Instituirea curatelei în vederea reprezentării minorului la perfectarea actelor de dispoziție. Validarea curatorului și autorizarea încheierii actelor de dispoziție de către instanța de tutelă. Sultă compensatorie. Radierea dreptului de ipotecă* (Comentariu critic la Sentința civilă nr. 8627 din 14 decembrie 2015 a Judecătoriei Bistrița), în *Revista Română de Jurisprudență* nr. 3/2016, p. 22; *Idem*, *Rolul și funcțiile autorității tutelare în protecția persoanelor vulnerabile. Simplu apendice al organelor judiciare sau instituție cu rol propriu?*, în *Revista de Dreptul Familiei* nr. 1-2/2019, p. 319; O.E. BUZINCU, B.D. MOLOMAN, *Succinte aspecte privind actele de dispoziție ale minorului. Autoritatea tutelară și instanța judecătorească în «dansul» (ne)constituționalității*, în: D. CĂRĂMIDARIU, S. DOROGA (coord.), *Conformitatea, conformarea și conformismul în drept. Conferința internațională a doctoranzilor în drept. Timișoara*, ed. a 14-a, Ed. Universul Juridic, București, 2022, p. 312. Adde. A.A. MOISE, *Câteva idei despre aplicarea în activitatea notarială a normelor privind capacitatea persoanei fizice*, în *Revista Română de Drept Privat* nr. 4/2024, p. 463, autor care achiesează la opinia exprimată anterior.